

Speech van Gerard Bouman bij de herdenking op 12 juni in de Tuin van Bezinning

Minister, geachte aanwezigen,

Deze bijeenkomst op deze plaats is voor mij en voor alle collega's die ik vertegenwoordig van grote betekenis.

Wij leven in een jachtige wereld. Grote en kleine gebeurtenissen vragen onophoudelijk onze aandacht. De waan van de dag bepaalt maar al te vaak de agenda's. Ons rest weinig tijd voor reflectie.

En dat terwijl te midden van alle hectiek bezinning juist zo onmisbaar is om te focussen op alles wat wij willen en moeten bereiken.

Om richting te geven aan de inhoud en essentie van ons vak. Om voeling te houden wat dit vak betekent voor de mensen die het uitoefenen. Wat het met hen doet.

Ik ken geen andere plek die zo nadrukkelijk tot reflectie uitnodigt als de Tuin van Bezinning.

Hier leeft immers de nagedachtenis voort van iedere collega die de hoogst denkbare prijs betaalde voor wat wij als politie nastreven. Medewerkers die het leven lieten, doordat zij het leven van anderen wilden beschermen.

Politiewerk is geen gewone baan. Het is een keuze die voortkomt uit een mentaliteit. Uit een levenshouding. Natuurlijk, collega's gaan om allerlei redenen bij de politie. Bijvoorbeeld omdat het spannend werk kan zijn en elke dag weer anders.

Het ene moment staan zij te keuvelen met een aardige bejaarde. Tien tellen later stijgt de adrenaline tot hun kruin tijdens een bloedstollende achtervolging van een vuurgevaarlijke crimineel.

De eigenlijke reden waarom iemand bij ons korps solliciteert, ligt mijns inziens een laag dieper.

Onze gelederen kennen de meest uiteenlopende karakters, maar één karaktertrek delen zij: stuk voor stuk hebben politiemensen – ieder op hun eigen manier – een sociaal hart.

Zij geven om hun medemens en hechten aan een samenleving waarin deze zich veilig en gelukkig kan voelen.

De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik politiemensen vaak en vol overtuiging hoor klagen. Misschien wel meer dan andere beroepsgroepen. Gemopper over werkelijk van alles en nog wat.

Deels hoort dit al generaties lang bij de politiecultuur. Deels komt het voort uit de behoefte aan optimale voorzieningen, die optimale resultaten mogelijk maken en hun frustrerende confrontatie met de onvermijdelijke beperkingen van de organisatie.

De eerlijkheid gebiedt mij om ook te zeggen dat elke klacht verstomt, zodra een burger een dringend beroep op ons doet.

Politiemensen gáán ervoor. Meteen en met alles wat zij in zich hebben. Die gedrevenheid vind ik telkens weer verbluffend om te zien. Die passie is de stille kracht van ons korps.

Die motivatie om een ander koste wat kost te helpen of te beschermen is tegelijkertijd onze achilleshiel, wanneer wij als gevolg daarvan de grenzen van ons eigen welzijn overschrijden.

Elke dag weer krijgen medewerkers gigantisch veel voor de kiezen. Een willekeurig voorbeeld. Recent zag ik een bericht dat er binnen de Eenheid Midden-Nederland twee keer in één week collega's waren beschoten.

Het lijkt alsof wij daar steeds minder van opkijken. Alsof zoiets normaal is. Ik zeg u: het is niet normaal en ik weiger pertinent om dit normaal te gáán vinden.

Zelfs zonder wapens in het spel is de mate van fysiek en verbaal geweld vaak schrikwekkend en regelmatig verbijsterend. Agenten krijgen werkelijk alle denkbare verwensingen naar het hoofd geslingerd.

Het simpelweg uitreiken van een bekeuring kan de opmaat betekenen voor uitzinnige reacties van burgers. Kan zomaar uitmonden in zware mishandeling van mijn mensen.

Politiewerk is en blijft een prachtig vak. Maar wel een vak met soms inktzwarte randen.

Zodra wij het politiebureau verlaten, kunnen om de eerste de beste hoek schokkende gebeurtenissen loeren. Dat heeft onmiskenbaar impact op collega's, zelfs als hen excessieve confrontaties bespaard blijven.

Voortdurend scherp en op je hoede zijn, trekt op den duur een zware wissel. Veel collega's kunnen dat uitstekend hanteren, gesteund door hun opleiding, ervaring en trainingen die hun weerbaarheid versterken.

Voor sommigen leidt deze constante spanning, in combinatie met de vele vormen van menselijke misère op hun pad, echter onontkoombaar tot mentale blessures.

Bij de een acuut, door een schokkend incident dat de emmer doet overlopen. Bij de ander sluipenderwijs door de stapeling van ellende.

Hoe gehard of doorgewinterd iemand ook is, iedereen kan dit noodlot vroeger of later treffen. Dit risico hoort onlosmakelijk bij ons vak.

Van alle psychosociale problemen waarmee politiemensen te kampen kunnen krijgen, is posttraumatische stressstoornis de meest ingrijpende en aangrijpende.

Wat PTSS met iemand doet, kan ik u uiteenzetten in de terminologie van wetenschappers of medici. Liever vertel ik het in de eenvoudige woorden van een collega die het overkwam.

Een collega die altijd klaarstond voor de baas. Rotklussen opknapte en overuren draaide. Weekeindes en vakanties opofferde, omdat er te weinig mensen waren. Op de koop toenam dat er nooit een compliment of dankjewel afkon.

Ik lees u een paar zinnen voor uit de noodkreet die deze collega mij onlangs stuurde.

‘Mijn leven is totaal veranderd. Spanningen maken dat ik ontplof. Ik heb weinig tot geen zelfbeheersing meer. Mijn eeuwige geduld is totaal verdwenen. Ik heb last van mijn geheugen en mijn concentratie is ernstig aangetast.

Duidelijk samenhangend iets vertellen, kan ik niet meer. Buiten ben ik superalert. Alles vormt een bedreiging en ik schrik van onverwachte geluiden of dingen die gebeuren.

Mijn radar maakt overuren en halverwege de dag heb ik mijn limiet wel gehad. Ik kan heel emotioneel reageren op gebeurtenissen waar ik vroeger niet eens over na zou denken. Mijn leven staat op zijn kop en zal nooit meer hetzelfde worden.’

Deze woorden drukken voor mij klip en klaar uit wat PTSS inhoudt. Zij vertellen het verhaal van een verwoest leven. Het leven van iemand die jarenlang met hart en ziel het leven van anderen wilde verlichten.

Die zich nu aan zijn lot voelt overgelaten. In de steek gelaten, ook door zijn en dus mijn politieorganisatie.

Vanaf het moment dat ik de taak op mij nam om één nationale politie te bouwen, beschouw ik zorg voor collega’s – zeker na geweld tegen politieambtenaren – als mijn persoonlijke missie.

Alle goede bedoelingen ten spijt schoot de politie op dit punt in het verleden te vaak flink tekort. Elk voormalig korps hield er andere regelingen op na. Collega’s in nood doolden van het kastje naar de muur.

Nu wij één korps vormen, kunnen wij ook op dit terrein meters maken en een eenduidige, effectieve zorglijn gestalte geven. Zo kreeg erkenning van PTSS als werkgerelateerde ziekte een impuls met de installatie van de Adviescommissie PTSS Politie.

Erg belangrijk vind ik verder de bereikte verhoging van de strafmaat als iemand – bijvoorbeeld uit wraak – partners of gezinsleden van politiemensen bedreigt of erger.

Dit is niet de plaats en tijd om uitgebreid stil te staan bij wat het korps verder al allemaal bereikt heeft.

Belangrijker is dat zulke maatregelen het signaal afgeven dat de korpsleiding, de leidinggevendenden en de medewerkers in toenemende mate de nood herkennen en erkennen van collega's die door hun werk in de knel zijn geraakt.

Het ondervinden van begrip is immers wezenlijk voor herstel van mentale blessures en re-integratie.

Het stemt mij intens tevreden dat wij vandaag niet de droeve plicht hebben om namen aan de Tuin van Bezinning toe te voegen.

Sinds ons vorige samenzijn op deze plek, kwam geen enkele collega tijdens de uitoefening van zijn of haar functie om het leven. Dat stemt tot diepe dankbaarheid.

Evenveel dankbaarheid is ieder van ons verschuldigd aan de politiemensen van wie de namen hier voorgoed staan gegraveerd.

De ultieme prijs die zij – en met hen hun geliefden – betaalden voor hun betrokkenheid bij mens en maatschappij, mogen wij nooit vergeten.

Het verdriet om dit verlies neemt niemand weg. Wij vinden slechts troost in de gedachte dat wij de kans krijgen om hun betrokkenheid voort te laten leven.

De Tuin van Bezinning inspireert ons om in hun voetspoor alles aan de samenleving te geven wat wij menselijk en professioneel in ons hebben.

De Tuin van Bezinning inspireert ons om behoedzaam om te gaan met de risico's van ons vak en om zorgzaam om te gaan met elkaar. Vanuit hun stilte voor altijd, inspireren deze omgekomen collega's ons tot voortdurende bezinning op wie wij zijn en wat wij doen.

Dat geeft voor mij en mijn 65.000 collega's wezenlijke betekenis aan deze Tuin van Bezinning en aan de herdenking van hen die wij vandaag respect betonen.